

RIIGIKOHTU PRAKTIKA ÜLEVAADE JUULI – SEPTEMBER 2023

KRIMINAALKOLLEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
19.09.2023	1-20-7354/53	<p>Kohtulahendi allkirjanõue</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium juhtis kriminaalasjas nr 1-20-7354 tehtud määruses tähelepanu sellele, et kohtumäärus peab olema kohtukoosseisu poolt allkirjastatud. Allkirjanõude eiramine on oluline menetlusõiguse rikkumine (KrMS § 339 lg 1 p 6), mis tingib lahendi tühistamise ja asja saatmise samale kohtule uueks arutamiseks. Kuigi 1. mail 2023 jõustus KrMS § 1603 lg 4, mille kohaselt loetakse allkirjaga võrdväärseks ka muu taasesitamist võimaldav kinnitus allkirjastaja poolt, kui kinnituse andja isik ja kinnituse andmise aeg on tuvastatavad, ei võtnud kolleegium viidatud normi kohaldamise võimalikkuse osas seisukohta, sest allkirjastamata kohtumäärus tehti enne normi jõustumist (KrMS § 3 lg 2).</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
21.09.2023	1-23-1269/18	<p>Narkootilise aine ostmiseks kasutatud raha võib olla süüteo toimepanemise vahend</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium selgitas määruses nii kriminaaltulu arvestamise kui ka süüteovahendiga seonduvat.</p> <p>Esmalt leidis kolleegium, et ka narkootilise aine müügi kui kuriteoga saadud vara (KarS § 83¹) suuruse kindlakstegemisel tuleb võrrelda isiku kuriteojärgset varalist seisundit sellega, milline olnuks tema vara väärtus kuritegu toime panemata. Seetõttu ei saa narkodiileri võimaliku kriminaaltulu hulka arvata kogu narkootilise aine müügikäivet, vaid arvestada tuleb ka soetamiskulu.</p> <p>Samas leidis Riigikohus aga sedagi, et raha, mida toimepanija kasutab narkootilise aine kui KarS § 184 lg-s 1 sätestatud kuriteo vahetu objekti hankimiseks, on karistusõiguslikult käsitatav tahtliku süüteo toimepanemise vahendina (KarS § 83 lg 1). Narkootilist ainet ostes kulutab toimepanija selle raha kui kuriteovahendi KarS § 84 mõttes ära. Järelikult tuleb kohtul sellises olukorras kaaluda, kas on põhjendatud mõista isikult (lisaks võimalikule kriminaaltulule) konfiskeerimise asendamise korras välja ka summa, mis vastab narkootikumide ostmiseks kasutatud raha kui kuriteovahendi väärtusele.</p>

		Kriminaalkolleegeiumi käsitluses on kuriteovahend ka see raha, mida isik kasutab suure koguse narkootilise aine ostmiseks enda tarbeks. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit .
--	--	--

TSIVIILKOLLEEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
10.07.2023	2-20-11960/54	<p>Konkurentsipiirangu kokkulepe töölepingus: esemeline piiritlemine ja tõlgendamine</p> <p>Riigikohtu tsiviilkolleegeium käsitles lahendis konkurentsipiirangu kokkulepet, täpsemalt seda, millistel tingimustel vastab kokkulepe TLS § 23 lg-s 3 sätestatud esemelise piiritlemise nõudele. Eelkõige peab töötajale olema selleks kokkuleppes äratuntav, kes on tööandja konkurendid ja milles seisneb konkureeriv tegevus, mis võib tööandjat kahjustada. Juhul kui konkurentsikeelu kokkuleppe poolte ühist tegelikku tahet ei saa kindlaks teha, tõlgendatakse kokkulepet, nagu ka igat muud lepingut, mitte üksnes nii nagu keskmine mõistlik isik seda mõistma pidi, vaid arvestada tuleb ka kokkuleppe poolte isikuid, nende teadmisi, kogemusi ja positsiooni.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
10.07.2023	2-21-16466/48	<p>Korteriomanike üldkoosoleku kokkukutsumine korteriomanike taotlusel</p> <p>Riigikohtu tsiviilkolleegeium selgitas lahendis, et korteriomanike üldkoosoleku saavad korteriomanikud ise kokku kutsuda üksnes seaduses sätestatud tingimustel, eelkõige juhul, kui juhatuse ei kutsu koosolekut kokku vaatamata korteriomanike vastavale nõudele (MTÜS § 20 lg 4). Kui koosolek kutsutakse kokku ilma vastavat nõuet juhatusele esitamata, on tegemist koosoleku kokkukutsumise korra olulise rikkumisega, mis toob kaasa sellisel koosolekul vastu võetud otsuste tühisuse. Lisaks selgitas kolleegeium, et üldjuhul saavad taotlejad nõude adressaadiks oleva juhatuse liikme kindlaks teha korteriühistu registrikandest.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
10.07.2023	2-20-9750/61	<p>Kinnisasja müügilepingu tagasitaitmine kinnisasja hüpoteegiga koormamise korral</p> <p>Riigikohus selgitas, kuidas toimub ostja poolt kinnisasja müügilepingust taganemisel lepingu tagasitaitmine olukorras, kus kinnisasja ostja on pärast lepingu sõlmimist koormanud kinnisasja hüpoteegiga kolmanda isiku kasuks. Riigikohus märkis, et kinnisasja tagastamist müüjale ei takista asjaolu, et see on koormatud hüpoteegiga. Kui kinnisasja väärtus on selle hüpoteegiga koormamise tagajärjel vähenenud, võib müüja kinnisasja tagastamise asemel nõuda kinnisasja väärtuse hüvitamist üksnes juhul, kui koormamine on muutnud asja majandusliku väärtuse õigustatud isiku jaoks sisuliselt nullilähedaseks ning kui väärtus nii ulatuslikult vähenenud ei ole, saab nõuda üksnes asja väärtuse vähenemise hüvitamist. Eelduslikult muutub kinnisasja väärtus müüja jaoks nullilähedaseks juhul, kui hüpoteegisumma on võrdne kinnisasja müügihinnaga või sellest suurem. Sellise eelduse ostja poolt ümber lükkamata jätmise korral kohaldub VÕS § 189 lg 2 p-s 2 sätestatu, st ostja peab müügilepingu tagasitaitmisel kinnisasja tagastamise asemel hüvitama müüjale kinnisasja väärtuse.</p> <p>Lisaks ühtlustas Riigikohus lepingust taganemisel üleantu väärtust puudutavat varasemat kohtupraktikat. Riigikohus selgitas uues seisukohas, et üleantu väärtuse kindlakstegemisel tuleb lisaks VÕS § 189 lg-s 3 sätestatule arvestada ka üleantu lepingule mittevastavusega, arvestades summat, mille võrra müügihinda oleks saanud lepingu kehtimajäämise korral</p>

		<p>alandada (vt VÕS § 112 lg 1). Puudustega üleantu väärtuse leidmiseks tuleb sellisel juhul korrutada üleantu väärtus koos puudusega ja üleantu hind lepingus ning saadud tulemus jagada väärtusega, mis oleks üleantul ilma puuduseta. Juhul kui hinna alandamisega saadud summa on müügihinnast väiksem, ei pea ostja VÕS § 189 lg 3 järgi müüjale hüvitama mitte müügihinna, vaid hinna alandamise teel saadud hinna.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
10.07.2023	2-22-359/30	<p>Kohtulahendi kehtivus menetlusosaliste õigusjärglaste suhtes</p> <p>Riigikohus selgitas, et kui kostjast äriühing kohtumenetluse ajal jaguneb, siis kehtib menetluses tehtav kohtulahend ka kostjast eraldunud ühingute kohta. See tähendab, et kui kostjalt mõistetakse kohtuotsusega raha välja, siis saab sellist otsust täita ka kostjast menetluse ajal eraldunud ühingute vastu. Seeläbi ei saa kostja kahjustada hageja õigusi sellega, et jaguneb kohtumenetluse ajal ning annab suurema osa enda varast endast jagunenud ühingutele, sest kohtuotsus kehtib ka kostjast eraldunud ühingute kohta.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
09.08.2023	2-20-5869/87	<p>Ebaõigete andmete avaldamisega juriidilisele isikule kahju tekitamine</p> <p>Juriidilisel isikul võib olla varalise kahju hüvitamise nõue isiku vastu, kes tema kohta ebaõigete andmete õigusvastase ja süülise avaldamisega tekitab talle varalist kahju. Juriidilise isiku kohta ebaõigete andmete avaldamisega kahju tekitamine võib olla õigusvastane eelkõige siis, kui nende andmete avaldamisega sekkutakse juriidilise isiku majandus- või kutsetegevusse, rikutakse seadusest tulenevat kohustust või käitatakse tahtlikult heade kommete vastaselt. Näiteks võib juriidilisele isikule tekkinud kahju seisneda käibekaotuses, klientide lahkumises, raskustes uute lepingute sõlmimisel (sh töötajate värbamisel). Kui juriidiline isik leiab, et talle tekkinud mainelanguse tõttu on vajalik korraldada kampaania oma maine parandamiseks, peab ta näitama, milles maine kahjustamisega tekitatud varaline kahju seisnes.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

HALDUSKOLLEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
11.07.2023	3-15-1781/66	<p>Teistmisavaldus pärast Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendit</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium selgitas teistmisavaldust lahendades, et teistmisalus esines vaatamata sellele, et haldusorgani tegevuse õigusvastasus oli Euroopa Inimõiguste Kohtu otsusega tuvastatud ning rikkumine sama otsusega heastatud. Teistmine oli vajalik, et jõustunud kohtuotsuses antud hinnang avaldaja põhiõiguste piirangu õigustatuse kohta ei avaldaks negatiivset mõju tema õiguste edaspidisele teostamisele.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
11.07.2023	3-23-428/12	<p>Pakendite taaskasutusorganisatsiooni kaebeõigus hankeasjas</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium selgitas, et pakendiettevõtjate ülesanded üle võtnud taaskasutusorganisatsioonil on korraldatud jäätmeveo hanke alusdokumentide vaidlustamiseks kaebeõigus. Taaskasutusorganisatsiooni võimalus täita seadusest tulenevaid kohustusi pakendijäätmete kogumisel ja taaskasutamisel sõltub olulisel määral KOV üksuse otsustustest. Jäätmeseadus annab taaskasutusorganisatsioonile subjektiivse õiguse nõuda, et KOV üksus, kes on otsustanud korraldada pakendijäätmete liigiti kogumist</p>

		<p>tekkekohalt, looks talle võimaluse osaleda pakendijäätmete taaskasutamise korraldamisel proportsionaalselt taaskasutusorganisatsiooni turuosaga. Selleks peab KOV üksus tegema taaskasutusorganisatsioonile koostööks tõsiseltvõetava ettepaneku ning asuma taaskasutusorganisatsiooni huvi korral kokkuleppe saavutamiseks läbirääkimistesse. KOV üksus ei saa jätta kokkuleppe sõlmimist ja kokkuleppe sisu jäätmevedaja otsustada. Kui KOV üksus on otsustanud hõlmata pakendijäätmete tekkekohalt kogumise ja veo korraldatud jäätmeveoga, tuleks KOV üksuse ja taaskasutusorganisatsiooni vahelise kokkuleppe sõlmimise võimalikkus selgitada välja enne korraldatud jäätmeveo riigihanke korraldamist.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
10.08.2023	3-23-1188/11	<p>Haldus- ja üldkohtu pädevuse piiritlemine</p> <p>Riigikohtu haldus- ja kriminaalkolleegiumi vaheline erikogu selgitas, et maakohtu täitmiskohtunik on pädev lahendama kinnipeetava kohustamisnõuet tema vabastamiseks KrMS § 424¹ lg 1 alusel. KrMS § 424¹ lg 1 võimaldab täitmiskohtunikul välismaalast kinnipeetava vabastada tema väljasaatmiseks, kuid see menetlus algab vangla taotlusega täitmiskohtunikule. Olukorras, kus vangla taotlust esitanud ei ole, ei oleks otstarbekas menetleda kaebust vangla kohustamiseks halduskohtus, vaid vaidlus, kas vangla peaks taotluse täitmiskohtunikule esitama, tuleb lahendada samuti maakohtu täitmiskohtunikul.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
23.08.2023	3-20-1055/70	<p>Poleliolev kriminaalmenetlus ei takista kulude abikõlblikkuse hindamist haldus- ja kohtumenetluses</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium leidis, et Riigi Tugiteenuste Keskus peatas õigusvastasel struktuuritoetuse väljamaksmise kriminaalmenetluse ajaks, mille raames hinnati väljamaksmise aluseks olevate tehingute näilikkust. Kulude abikõlblikkust saab paralleelselt hinnata ka haldus- ja kohtumenetluses. Kaebaja esitatud nõude kohta toetuse välja maksmata jätmisega tekitatud kahju hüvitamiseks selgitas Riigikohus, et hüvitatava kahjuna ei saa alati käsitada kogu saamata jäänud toetust – sellest tuleb maha arvata kandmata jäänud kulud. Seejuures ei välista konkreetse toetuse (toetus erihoolekandeesutuse reorganiseerimiseks) eesmärgid säästetud kulude mahaarvamist hüvitatavalt toetuselt ainuüksi põhjusel, et kulude kandmine oleks ühtaegu suurendanud kaebaja kinnisvara väärtust. Projektis kavandatud ehitistele pikaks ajaks ette nähtud spetsiifiline kasutusala oleks märkimisväärselt piiranud nende ehitiste kasutamist ja käsutamist.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
12.09.2023	3-21-884/45	<p>Vangla võis koroonapandeemia algusfaasis võtta arvesse suuremat riski ja kehtestada rangemad piirangud</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium hindas otsuses nr 3-21-884/45, kas vangla direktori otsus lõpetada koroonapandeemia algusfaasis kinnipeetavate saatmised jalutuskäigule oli õiguspärane. Võttes arvesse piirangu kohaldamise ajal teada olnud ebapiisavaid andmeid koroonaviiruse omaduste ja selle leviku kohta ning selle põhjustatud COVID-19 haiguse kulgemise kohta, leidis kolleegium, et vangla ei saanud olla esimese haiguspuhangu ajal kindel, et värskes õhus jalutuskäigu võimaluse pakkumine üle päeva või muul sagedusel oleks olnud piisavalt tõhus meede kinnipeetavate ja vanglaametnike elu ja tervise kaitsmiseks ning seeläbi vangla julgeoleku tagamiseks. Kolleegium märkis, et koroonapandeemia algusfaasis oli koroonaviiruse ja sellest põhjustatud COVID-19 haiguse teaduslikus käsitluses iseäranis palju ebakindlust ja määramatust. Kolleegium asus seisukohale, et sellise erakordse ja ebamäärase olukorra puhul ei saa vanglale ette heita rahvusvaheliste organisatsioonide soovitustest hälbimist ja suuremat riski arvesse võttes rangemate piirangute kasutamist. Vangla puutus sellise olukorraga kokku esimest korda ja esimese haiguspuhangu ajal ei olnud teada, kas piirangu seadmise eesmärkide täitmiseks oli vaja vältida igasugust haigestumist. Kolleegium mõõnis, et VangS § 55 lg-s 2 sätestatud värskes õhus jalutamise õiguse äravõtmine 44 päevaks ei ole kinnipeetava õiguste väheintensiivne riive, kuid leidis, et vaidlusaluse piiranguga kaasnev õiguste riive ei</p>

		<p>kaalunud konkreetsel juhul üles piirangu kehtestamise eesmärki tagada vangla toimimine ning vanglas viibivate isikute elu ja tervise kaitse.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
28.09.2023	3-21-979/44	<p>Riigikohus tunnistas Keskkonnaameti automaatraieload õigusvastaseks</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium leidis otsuses nr 3-21-979/44, et Keskkonnaametil tuleb rohevõrgustiku alal metsateatise registreerimisel kontrollida, kas raie lubamisel on koos teiste mõjudega tagatud rohevõrgustiku säilimine, toimimine, terviklikkus ja sidusus. Juhul, kui konkreetsel rohevõrgustiku ruumielemendil esinevatele elupaikade ja kasvukohtade säilitamise ja kaitse eesmärkidele ei ole üldplaneeringus piisavalt tähelepanu pööratud, ei tohi Keskkonnaamet neid raieloa menetluses ignoreerida. Samuti leidis Riigikohus, et automatiseeritud otsuste õiguspärasuse eest vastutab infosüsteemi rakendav asutus, kes peab tagama, et infosüsteemi poolt kasutatud alusandmed oleks õiged, täielikud ja ajakohased ning et infosüsteem järgiks kõiki õigusest tulenevaid norme. Riigikohus asus ka seisukohale, et Keskkonnaamet peab KeÜS § 28 lg 2 kohaselt teavitama avalikkust rohevõrgustikuga hõlmatud metsa raiumiseks esitatud metsateatisest enne selle registreerimist juhul kui ei ole võimalik täielikult välistada raiete kumulatiivset ohtu rohevõrgustiku säilimisele, toimimisele, terviklikkusele ja sidususele.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEEGIUMI

LAHENDID

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium juulis, augustis ja septembris lahendeid ei teinud.